

– úgy tartják, hogy a jövőben a homoszexuális kapcsolatok jelentik a fertőzés fő forrását.

A kutatás sajnálatos módon megerősítette az alábbi negatív összefüggést: az önkéntes munkára való képesség és tapasztalat egyfelől, illetőleg az erre való hajlandóság, másfelől nem mutatnak pozitív korrelációt.

Kolozsi Béla

DEVIANCIA-VIZSGÁLAT

Az alkoholfogyasztás, a narkománia és az öngyilkosság az úgynevezett öndesztuktív beilleszkedési zavarok főbb típusai. A szakirodalomban több mint három évtizede hazai „devianciajárvány” kibontakozásáról, prevenció és terápia, személyre és családra szóló segélynyújtás helyzetéről folyik a diskurzus.

A deviancia-jelenségek terjedésének szinte korlátlan piacot jelent az ifjúkor. Az önállósodás, felnőtté válás a nemzedékek közötti konfliktusok és az ifjúsági szubkultúrák klasszikus problémája mellett a rendszerváltás és a társadalmi modernizáció katalizátor hatásai is érvényre jutnak. Talán éppen erre éreztek rá azok a tanárjelölt hallgatók, akik nevelésszociológia gyakorlatuk témájának a gimnazisták ilyen irányú szokásaira voltak kíváncsiak.

Öt debreceni gimnáziumban folytattunk kérdőíves mikrovizsgálatot 1998 áprilisában. A kérdőívhez az 1995-ös Európai Iskolavizsgálat kérdéseiből vettünk át. A hallgatók érdeklődésüknek megfelelően ezt egészítették ki plusz kérdésekkel. Elsősorban a 16-17 évesek dohányzási, alkoholfogyasztási és droghasználati szokásaira kerestek válaszokat. Az iskolákban felvett adatok értékelését a *Kossuth Lajos Tudományegyetemen* zajló nevelés- és művelődéstudományi doktori program keretében készítettük el.

Az intézményvezetők egy-egy középiskolai második osztályban járultak hozzá a vizsgálat elvégzéséhez. Az így kialakult mintába városi viszonylatban két „elit”-nek számító, egy „erős” tagozatos, egy egyházi és egy átlagos gimnázium tanulói kerültek. A teljes minta 149 fő volt; születési évük 1981 és 1982, a nemek aránya 37 fiú és 112 lány. Családi helyzetük alapján 131-en élnek teljes, 15-en csonka családban, egy fő intézetet jelölt meg, és ketten nem válaszoltak.

A cigarettával, itallal, droggal való megismerkedésükre és az első fogyasztásukra a következő eredményt kaptuk:

	Cigaretta	Alkohol			Drog
		Sör	Bor	Tömény	
Jelzett első fogyasztások esetei	85	50	68	77	58
Rendszeres fogyasztás	35		79		-

A továbbiakban a dohányzásra nem térünk ki, mivel bár fizikai és mentálhigiénés szempontból problematikusnak tekinthető pszichostimuláló szer, tartós fogyasztása személyiségváltozást nem okoz, így nem tartozik a devianciát kiváltó elemek közé. Érdeklődésünk így az alkoholra és a drogra irányult. Az alkohollal való megismer-

kedés és az első fogyasztás életkorban jelölve az egyes típusoknál (sör, bor, tömény szesz), valamint az elő „berúgás” a teljes mintára vonatkozóan:

Életkor	Sör (fő)	Bor (fő)	Tömény (fő)	Berúgás (fő)
11	5	5	-	-
12	13	18	11	5
13	10	19	23	11
14	9	11	12	7
15	10	21	24	24
16	3	4	7	9

Arra a külön feltett kérdésre, hogy az elmúlt hónapban fogyasztott-e alkoholt valamilyen formában, 79-en igennel válaszoltak. Az ő esetükben a fogyasztási gyakoriság egy-két alkalomtól 39 alkalom feletti értékig terjedt. Mivel a mennyiségre nem tettünk fel konkrét kérdést, nem tudjuk pontosan megmondani miből és mennyit fogyasztottak az elmúlt hónapban. A gyakoriság és az italfajta jelzésének átlagszámításai viszont arra engednek következtetni, hogy a sörtől a boron át a tömény, égetett szeszes italok felé haladva többet és többfélét is fogyasztottak.

Alkalom	Sör	Bor	Tömény
1-2	14	28	26
3-5	11	20	22
6-9	2	4	5
10-19	1	2	6
20-39	-	1	2
Több	-	-	1

Második kiemelt témánk, a drog esetében először arra voltunk kíváncsiak, hogy információs szinten hány szert vehetünk körükben ismertnek. A felsoroltak (amfetamin, szipuzás, nyugtatók, marihuána vagy hasis, LSD, crack, kokain, re Levin, heroin, extasy, methadon, opiátok, speed, altatók) többségét mindenki ismeri. A „nem hallottam róla” válaszok összesített átlaga a felsorolt 14 szerre vonatkozóan 4,36.

A „Kipróbáltad-e már valamelyiket?” kérdésre 37 igen választ kaptunk. Az első hozzájárulás forrását már kevesebben, 33-an jelölték meg a következő formában: idősebb baráttól egy fő, kortárs baráttól hatan, baráti társaságból tizenkilencen, szülőltől kér egy tanuló, szülőltől kap öt gyerek, egyéb forrásból szerzi be egy diák.

Amikor pedig az első fogyasztást a életkorral összefüggésben tekintettük át, azt találtuk, hogy az első jelzés 12 éves korra esik, ezt folyamatos (egyéni) próbálkozások követik, és a belépési hullám esetünkben 15 éves korra tehető. Itt szinte minden kipróbált, illetve fogyasztott szer megjelenik. Azok, akik több-kevesebb rendszerességgel használnak drogot, a bevallás alapján harmincan voltak. Ők egy kivételtől eltekintve, az elmúlt hónapban rendszeresen alkoholt is fogyasztottak.

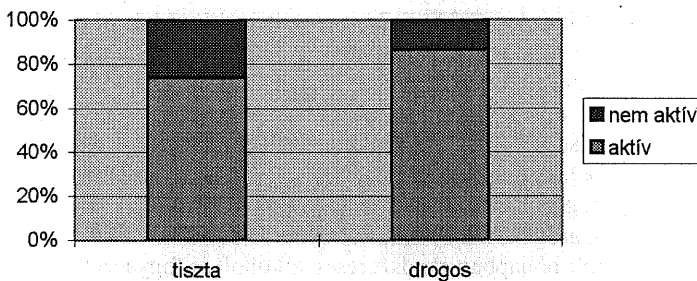
Drogfajta	12	13	14	15	16	Összesen
Altató	-	-	-	3	-	3
Amfetamin	-	-	-	2	-	2
Crack	-	-	-	1	-	1
Extasy	-	-	1	4	-	5
Heroin	-	-	1	-	-	1
LSD	-	-	2	5	6	13
Marihuana	1	-	2	11	3	17
Opiát	-	-	-	1	-	1
Nyugató	2	2	1	4	1	10
Szipu	-	2	-	1	-	3
Szteroid	-	-	-	2	-	2
Összesen	3	4	7	34	10	58

Mivel a vizsgálatot oktatási intézményekben végeztük, érdekelt bennünket a diákok tanulmányi eredményének, átlagának alakulása. A mintát drog- és alkoholfogyasztás szerint csoportokra osztottuk, s az egyes csoportokba kerültek tanulmányi átlagai a következőképpen alakultak:

Drog \ Alkohol	Igen	Nem
Igen	4,05	3,8
Nem	4,2	4,26

A deviáns elemek megléte és a velük való éléssel párhuzamosan a diákok teljesítményét is viszonylag magasnak tekinthetjük, és semmiképpen sem rosszabbnak, mint kortársaikét. Úgy tűnik, a fogyasztás ezen szakaszában a szerek hátrányos hatásai nem jutnak érvényre. Feltételezzük, hogy az egyébként teljesítményorientált környezet és a fogyasztás között komolyabb összefüggés lehet, mivel a szerek hatásmechanizmusaira kérdezve a leggyakrabban a „fellazulnék”, „jól érezném magam”, „boldognak érezném magam” válaszokat kaptuk. Ugyanakkor a drogfogyasztók körében nagyobb arányban találunk olyanokat, akik rendszeresen sportolnak, mint a drogmentesek között.

Rendszeres sport és drog összefüggése

A családi háttér a drogot és az alkoholt együtt használóknál nem mutat eltérést a teljes mintától (28 teljes és két csonka család). A szülők iskolai végzettsége és a családok homogenitása szerint sincs különbség köztük és a többiek között. A 131

teljesnek vett családban 87 homogén házasság van, ennek kétharmad része felsőfokú végzettséggel rendelkezők együttélését jelenti. Ezen belül a drogos és alkoholos csoportban 18 homogén házasság van, ebből 13-ban felsőfokú végzettségű szülőket találtunk.

Jelentős viszont az eltérés a baráti körök esetében. A drogfogyasztók környezetében a legtöbb barát szintén fogyasztó. A teljes mintában 13-an vannak, akik soha, semmit nem próbáltak és a baráti körükben sincs ilyen személy. A többség megemlíti baráti körében egy-két, illetve néhány, esetenként több személyt is, aki alkoholt és/vagy drogot fogyaszt. A devianciaelemek erős szubkulturális jelenléte (belépési korok, baráti kör, teljesítményorientáció – iskolatípus, családi háttér), és azok vonzó hatása a korosztályos környezetre egyaránt érvényesül.

Arra a kérdésre, hogy 25 évesen fogyaszt-e majd alkoholt, 61 fő „igen”-nel, 36-an „nem”-mel és 47-en „nem tudom”-mal válaszoltak. Nyilvánvaló, hogy a csoportok belső szerkezete és a környezet idővel változik, mégis a bizonytalan válaszok a veszélyeztetettek számának esetleges növekedését jelezhetik.

Bojda Beáta – Szabó Csaba

A GAZDASÁGI KAMARÁK SZEREPE A SZAKKÉPZÉSBEN

Magyarországon az elmúlt években a szakképzés területén jelentős változások mentek végbe. Mind az iskolarendszerű, mind az iskolarendszeren kívüli szakképzésben struktúraváltás történt.

Ezen átalakulási folyamatokban fontos szerepet játszanak azok a törekvések, amelyek a gazdaság és a képzés kapcsolatát erősítik. Az iskolarendszerű képzésben történő változások, mint a képzési szerkezet átalakulása és a képzés tartamának bővítése, a gazdaság képzésben megnyilvánuló igényeit jelzik. Az iskolarendszeren kívüli képzés robbanásszerű kibővülése szintén a gazdaság új típusú igényeivel magyarázható. A gazdaság és a képzés közötti intézményesült közvetítői szerepkört a gazdasági kamarák vállalták fel.

1994-ben a kamarai törvény elfogadásával (1994. évi XVI. törvény) döntő változás történt a gazdasági érdekképviseleti szervezetek működésében. A korábbi országos érdekképviseleti szervezet mellett három kamara alapításáról döntött a törvény (Agrárkamara, Kézműves Kamara, Kereskedelmi és Iparkamara).

A törvény szerint a kamarák gazdasági önkormányzatok, köztisztviseltek, feladatuk a gazdaság általános fejlesztése. Ágazati, szakmai, munkáltatói és munkavállalói érdekképviseletet nem láthatnak el.

A gazdasági kamarák szerepe a szakképzésben többreű:

- ◊ Olyan fórumok résztvevői, ahol a szakképzéssel kapcsolatos törvények, illetve stratégiák kidolgozásában javaslattevő, véleménynyilvánító szerepük van, és ugyan-ezen fórumokon a szakképzéssel kapcsolatos pénzalapok felosztásában véleményező és javaslattevő joguk van (például Országos Szakképzési Tanács).
- ◊ A gazdasági kamarák feladatkörébe számos közjogi funkciót (ezek főként igazgatási és ellenőrzési jogkörök) utalt át az állam a szakképzési törvényben.